

ОСОБЛИВОСТІ ЗМІСТУ НАВЧАННЯ АУДІЮВАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЯК ДРУГОЇ СПЕЦІАЛЬНОСТІ

У статті пропонуються результати вивчення змісту навчання англійської мови як другої спеціальності у сфері аудіювання. Визначаються критерії відбору аудитивного матеріалу, наводяться приклади різних видів вправ для формування відповідних навичок, а також модель роботи з фономатеріалом; сформульовано особливості змісту навчання аудіювання англійської мови як другої спеціальності.

Ключові слова: аудитивна словотворча здогадка, критерії відбору аудитивного матеріалу, модель роботи з фономатеріалом, аудитивні вправи, підготовчі завдання для аудіювання, пасивний, активний словник студентів, усний пасив студентів, зміст навчання аудіювання, англійська мова як друга спеціальність.

Проблема навчання аудіювання як складова загальної проблеми розвитку усного мовлення вивчалась багатьма вченими, а саме: Акерман М. І., Бичковою Н. І., Гоцкіним Н. Г., Єлухиною Н. В., Єсютиною А. М., Зайцевою Л. О., Золотницькою С. П., Куліш Л. Ю., Мусницькою О. В. та іншими. Однак, розв'язання цієї проблеми набуває особливого значення в умовах вивчення іноземної мови як другої спеціальності, коли кількість годин, відведених на її вивчення, значно обмежена (у порівнянні з факультетами, де іноземна мова вивчається як основна спеціальність), а вимоги навчальної програми високі.

Як відомо, в основі аудіювання як важливого й одного з найскладніших аспектів усього процесу навчання іноземної мови – складні психічні перцептивно-мнемічні та розумові процеси. У найбільш загальному вигляді сутність цих процесів полягає у сприйнятті на слух акустичних сигналів, подальшого перекодування їх у лінгвістичні символи-фонемі, граматичного та семантичного аналізу отриманого ланцюжка фонем, результатом чого є розуміння смислу повідомлення. Ситуація, пов'язана з навчанням студентів цього виду мовленнєвої діяльності, ускладнюється тим, що в методичній літературі немає чітко розробленої системи вправ, незважаючи на велику кількість праць, присвячених цьому питанню, а викладачі не мають відповідних посібників для виконання поставлених програмою завдань, які зазвичай не є уніфікованими.

Методами опитування та анкетування викладачів, що працюють на факультетах з вивченням іноземної мови як другої спеціальності, встановлено, що кожен педагог намагається виконати вимоги програми, виходячи з конкретних умов та можливостей. Трапляється, що за таких умов аудитивний матеріал не відповідає сучасним методичним вимогам, а саме – навчання аудіювання має епізодичний характер. Як результат цього – незадовільне володіння студентами цим видом мовленнєвої діяльності. Це зумовило необхідність пошуку шляхів та принципів відбору змісту навчання аудіювання, адекватного специфіці згаданої вище спеціальності.

Метою статті є узагальнення результатів вивчення змісту навчання англійської мови як другої спеціальності у сфері аудіювання. Відповідно до мети завданнями статті є визначення критеріїв відбору аудитивного матеріалу, наведення прикладів різних видів вправ для формування відповідних навичок, опис моделі роботи з фономатеріалом, формулювання особливостей змісту навчання аудіювання англійської мови як другої спеціальності.

З огляду на відсутність базової теорії у методичній науці про зміст навчання іноземної мови саме як другої спеціальності, ми спирались на теорію Б. А. Лапідуса про навчання іноземної як другої мови, правомірність чого доведена у нашому дослідженні.

Отже, до моменту закінчення навчання студенти повинні вміти розуміти мовлення носіїв мови, зокрема у звукозапису, оскільки «механізм мовлення» у звукозапису буде найбільш вірогідним джерелом поповнення знань мови випускників через слуховий канал після закінчення вищого навчального закладу. Це є актуальним саме для спеціальності, що досліджується, оскільки, курс іноземної мови як другої спеціальності, як відомо, має на меті не тільки забезпечити готовність студента викладати цей предмет у школі після закінчення вищого навчального закладу, але й закласти відповідну базу для подальшого іншомовного самовдосконалення. Одним із завдань навчання аудіювання повинно також бути розуміння кодифікованого літературного та розмовного різновиду мови. Однак разом із Б. А. Лапідусом ми вважаємо недоцільним навчати розуміти діалекти та інші види неформального стилю мовлення [3, с.15], оскільки це нам уявляється недосяжним та неактуальним для студентів згаданої вище спеціальності через недостатність аудиторного навчального часу.

Для досягнення зазначених цілей в умовах, характерних для факультетів з подвійною спеціальністю, необхідний, насамперед, раціональний розподіл часу, що відводиться на відпрацювання різних механізмів аудіювання, на усунення різних труднощів під час аудіювання (ненаголошеність багатьох службових слів, залежність розуміння від орієнтирів особливого типу, наприклад, логічного наголосу і т. ін.), а також чіткий, адекватний поставленим цілям відбір аудитивного матеріалу.

Оскільки студентам важко здогадуватись про значення невідомих слів під час аудіювання, і це заважає їм зрозуміти зміст повідомлення, ми визначаємо необхідним навчати студентів не семантизувати невідому лексику, а сприймати зміст тексту в цілому.

З іншого боку, одним з найважливіших чинників, що забезпечують володіння студентами усним мовленням іноземною мовою (як у плані говоріння, так і у плані аудіювання) є, як відомо, міцне засвоєння ними лексичного мінімуму, тобто значної кількості лексичних одиниць.

У процесі вивчення першої іноземної мови в цьому плані, як стверджує Н. В. Єлукіна, не виникає труднощів через необмежені можливості формування словника для аудіювання (багато годин, великий обсяг активного словника студентів, що перевищує 4000 слів) [1, с. 28]. Однак, стосовно активного словника під час вивчення іноземної мови як другої спеціальності, зазначаємо, що він не виходить за межі 2500 слів. У зв'язку з цим ми вважали цілком доцільним здійснити спеціальне вивчення одного із можливих джерел збагачення «усного пасиву» студентів – максимальне використання аудитивної здогадки.

Ми приєднуємось до думки тих методистів, які вважають, що для практичного володіння іноземною мовою здогадка відіграє досить важливу роль. Більш того, з огляду на специфіку спеціальності, що вивчається, аудитивна здогадка має виняткове значення, оскільки, як стверджує Н. В. Єлукіна [1, с. 32], вона є важливим джерелом економії навчального часу. Так, знаючи межі дії мовної здогадки, викладач може не пояснювати студентам значення певного типу невивчених слів та розраховувати на те, що студенти зможуть самотійно розкрити значення цих слів у процесі рецептивної діяльності.

Важливим висновком експериментальних досліджень про роль аудитивної словотворчої здогадки у контексті спеціальності, що досліджується, ми вважаємо наступний факт: словотворчі елементи та моделі, як переконує Н. В. Єлукіна, що були доведені до автоматизму під час читання, будуть зрозумілими студентам у процесі

аудіювання без спеціальних підготовчих вправ [1, с. 33]. Це дозволить викладачеві зекономити навчальний час на занятті без будь-якої шкоди процесу навчання. Більш того, це сприятиме розширенню потенційного словника студентів для аудіювання за рахунок дериватів, створених за словотворчими моделями та автоматизованих у процесі читання, а, відтак, сприйняття інформації на слух не викликатиме жодних труднощів.

Як бачимо, процеси читання та аудіювання можуть бути пов'язані між собою лексичним матеріалом. Звернувшись до авторитетного вчення Б. А. Лапідуса [3, с. 42], знаходимо підтвердження цього припущення. Учений доходить висновку про те, що словник для читання (студентів, що вивчають іноземну мову як другу) є реальним словником для аудіювання. Тому постає питання відбору матеріалу для навчання аудіювання з огляду на зазначений зв'язок лексичного матеріалу та враховуючи специфіку спеціальності, що вивчається.

У методиці викладання іноземних мов є достатня кількість робіт, де розглядаються окремі питання проблеми аудіювання – Апатова Л. І., Бичкова Н. І., Гез Н. І., Слухіна Н. В., Золотницька С. П. та ін. Однак питання відбору аудіювального матеріалу ще недостатньо досліджено. Спираючись на методичні положення зазначених авторів та враховуючи специфіку спеціальності, що досліджується, нами визначено основні вимоги до відбору аудіювального матеріалу.

Так, **відбір аудіювального матеріалу** має, на нашу думку, визначатись такими критеріями:

- *видом та характером аудіювання;*
- *аналізом комунікативних ситуацій або тематики спілкування;*
- *адекватністю граматичного матеріалу;*
- *тривалістю звучання аудіотексту та кількістю його пред'явлень;*
- *особливостями композиційної структури мовленнєвого повідомлення.*

Спираючись на специфічні особливості змісту та умов навчання іноземної мови як другої спеціальності, пропонуємо **модель роботи з фономатеріалом, що складається з чотирьох послідовних етапів.**

На **першому етапі** відбувається усунення мовних труднощів. Перед прослуховуванням фонограми студентів ознайомлюють з власними іменами, реаліями і лексико-фразеологічними одиницями. Викладачем формулюється чітке підготовче завдання, тобто заради чого, власне, проводиться аудіювання і на що конкретно студентам необхідно спрямувати свою увагу.

На **другому етапі** студенти сприймають основну думку та відтворюють її. Вони прослуховують фонограму, щоб потім коротко переказати її зміст. На цьому етапі студенти виконують вправи, що відповідають текстовому матеріалу і сприяють розвитку навичок прогнозування змісту.

На **третьому етапі** має розширюватись словниковий запас студентів або активізуватись активний вокабуляр за розмовною темою або комунікативною ситуацією заняття на матеріалі текстів, що сприймаються на слух. Вправи цього етапу використовуються для закріплення лексико-фразеологічного матеріалу фонограми. Завдання на переклад та підбір еквівалентів водночас сприяють і розвитку мовної здогадки.

На **четвертому етапі** детально контролюється розуміння фономатеріалу після його повторного прослуховування. На цьому етапі повторне прослуховування фонограми можуть супроводжувати такі вправи, як реакція на хибні та правильні твердження, а також фонодиктанти для розвитку оперативної пам'яті.

Необхідно зазначити, що у структурній організації заняття з іноземної мови як другої спеціальності, обмеженого рамками навчального часу, нам уявляється

ефективним використовувати **різнофункціональні передтекстові аудитивні вправи**. За допомогою цих вправ викладач може підготувати до сприймання студентами проблеми, що порушується у тексті, пояснити важкі для розуміння факти цього тексту, реалії тощо [4, с. 122].

Таким чином, настанови до вправ, що передбачають розвиток різних навичок різних видів мовленнєвої діяльності, мають бути взаємопов'язані. Так, між аудитивними вправами, що виконують контролювальну функцію, та текстом для читання цей зв'язок настанов може бути безпосереднім та опосередкованим (непрямим). Передумовою безпосереднього зв'язку є той факт, що обидва тексти (один для читання, інший – для аудіювання) тематично пов'язані між собою. При опосередкованому зв'язку обидва тексти поєднані лише галуззю знань.

Наводимо приклади для першого випадку.

Таблиця 1

Робота з текстами для читання та аудіювання з безпосереднім зв'язком

№ п/п	Настанова для читання	Настанова для аудіювання
1.	Прочитайте текст і спробуйте зрозуміти, про що в ньому йде мова.	Прослухайте текст (повідомлення) і скажіть, чи пов'язаний він із прочитаним текстом змістом чи лише галуззю знань. (Повідомлення повинно бути пов'язане змістом із прочитаним текстом. В іншому разі – зв'язок опосередкований).
2.	Прочитайте текст і сформулюйте його основну думку.	Прослухайте повідомлення і скажіть, чи збігається його основна думка із прочитаним текстом. (Основна думка повинна збігатися).
3.	Прочитайте текст та складіть план його змісту.	Прослухайте повідомлення та скажіть, чи відповідає його зміст плану змісту прочитаного тексту.
4.	Прочитайте текст, звертаючи увагу на певний факт.	Прослухайте повідомлення і скажіть, що нового Ви дізналися про цей факт.

Наводимо приклади для другого випадку.

Таблиця 2

Робота з текстами для читання та аудіювання з опосередкованим зв'язком

№ п/п	Настанова для читання	Настанова для аудіювання
1.	Прочитайте текст, звертаючи увагу на певний факт (деталь, конструкцію і т. ін.).	Прослухайте повідомлення і скажіть, що вдосконалив... у цій конструкції.
2.	Прочитайте текст, спробуйте його зрозуміти.	Прослухайте повідомлення та скажіть, чому вчений (діяч і т. ін.) дає цьому явищу таку високу оцінку. Знайдіть підтвердження своїй відповіді у прочитаному тексті.
3.	Прочитайте текст, спробуйте його зрозуміти.	Прослухайте повідомлення та скажіть, яка думка прочитаного тексту знайшла розвиток у роботі... (була покладена в основу розвитку... і т. ін.)

Підсумовуючи, необхідно зазначити, що під час розробки аудитивних вправ нам уявляється доцільним урахувати функції останніх у структурній організації занять з іноземної мови як другої спеціальності для того, щоб забезпечити послідовність настанов до вправ, що передбачають розвиток різних видів мовленнєвої діяльності, не обмежуючись лише аудіюванням. Це дозволило б викладачеві використовувати навчальний час на занятті з іноземної мови як другої спеціальності з максимальним ефектом та формувати навички всіх видів мовленнєвої діяльності у комплексі.

Ми також переконані в тому, що аудіюванням слід займатись на кожному занятті, використовуючи для цього спочатку підготовчі прості вправи на розвиток слухової уваги та слухової пам'яті. На перших заняттях це можуть бути окремі речення, побудовані на щойно повтореному мовному матеріалі. Дуже важливо чітко сформулювати завдання, які ставляться перед студентами.

Так, після повторення відмінювання дієслова *to be* в Present і Past Indefinite можна дати такі завдання на розвиток уваги та слухової пам'яті:

Завдання 1. Прослухайте речення, піднесіть руку, коли почуєте дієслово *to be* в будь-якій формі.

1. There are four seasons in a year: winter, spring, summer and autumn.
2. My favourite season of the year is autumn.
3. My mother likes spring most of all.

Завдання 2. Прослухайте вправу ще раз, скажіть, в яких реченнях вжито дієслово *to be*, назвіть його.

Кожне речення вправи викладач читає двічі в нормальному темпі, фонограма подається двічі, перед кожною подачею студентам пропонують конкретні завдання. Між реченнями роблять певні паузи для того, щоб студенти могли навчитись осмислювати почуту фразу.

Як вже зазначалось, ми вважаємо, що специфіка навчання аудіювання студентів, що вивчають іноземну мову як другу спеціальність, зумовлює необхідність формувати у них:

- 1) аудитивну здогадку, що сприяє розкриттю значень невивчених слів та поповненню потенційного словникового запасу студентів;
- 2) навички сприймати основний зміст тексту, незважаючи на незнайомі слова та не зупиняючись на них або на тих словах, що не впливають на загальне розуміння змісту;
- 3) уміння і навички, спрямовані на отримання спеціальної інформації, що міститься в повідомленні.

Для того, щоб виробити вміння і навички розуміння змісту прослуханого, що містить невідому лексику, нами було розроблено такі види вправ:

I. Вправи, що сприяють формуванню різних видів обгрунтованої здогадки під час аудіювання.

1. Згадайтесь про значення підкресленого слова за контекстом.

When you want to buy some meat you go to the butcher's.

If you want to buy some vegetables you go to the greengrocer's.

II. Вправи на поповнення потенціального словникового запасу.

1. Згадайтесь про значення нового слова за співзвучністю з відповідним словом у рідній мові.

At the end of a hard working day each of us needs some relaxation.

The "Green Peace" members organized the demonstration against the air pollution.

2. Згадайтесь про значення нового слова за відомим коренем і словотворчими елементами.

Many newcomers took part in that meeting.

3. Згадайте про назву предмета за його описом.

Викладач говорить: «I am thinking of the name of something you like to drink. It has no taste, no colour, no smell». Якщо цей опис не допомагає, викладач доповнює його: «We use it hot and cold. We must not waste it. What is it?»

III. Вправи на сприймання основного змісту речень з невідомими словами, які заважають зрозуміти зміст у цілому.

1. Прослухайте речення і спробуйте зрозуміти зміст кожного з них, незважаючи на невідоме слово, що виконує роль означення.

She sat under a furse bush.

There are many blossoming trees in the garden.

Під час виконання цієї вправи ми звертаємо увагу студентів на те, що означення стоїть між артиклем та іменником. Студентам пояснюють, що не варто звертати увагу на невідоме слово, важливо зрозуміти значення слів, що є підметом і присудком. Таких вправ потрібно виконати 8 – 10. Коли викладач переконується в тому, що студенти справляються із завданням, можна переходити до формування інших умінь.

Аналогічними можуть бути і вправи на сприймання основних фактів у реченні, де невідоме слово є обставиною місця, часу.

2. Спробуйте зрозуміти зміст речень, у яких обставину місця, часу виражено невідомим словом.

All of a sudden a fire broke out in a big house.

In spare time the children ski and skate.

Наведені вправи розвивають уміння не брати до уваги неістотні слова з погляду їх смислового навантаження, привчають студентів до думки, що в тексті можуть бути невідомі слова, що не впливають на розуміння змісту.

У процесі виконання таких вправ потрібно навчити студентів звертати увагу на окремі елементи речення, на зв'язки в реченнях. Основне завдання таких вправ – спрямувати увагу студентів на отримання інформації, що міститься в повідомленні.

Навчити студентів порівнювати в процесі сприймання на слух частину з цілим, здогадуватись, про що йтиметься в тексті, зрозуміти текст без домислу, логічно переказувати прослухане допоможуть, як свідчить наш досвід викладання, такі вправи:

1. Визначте основну думку прослуханого тексту.
2. Прослухайте абзац у цілому і скажіть, про що йшлося в ньому.
3. Виберіть з кількох задалегідь наведених викладачем заголовків той, що підходить до оповідання, яке сприймається на слух.
4. Придумайте заголовок до тексту.
5. Прослухайте текст, в якому є кілька невідомих слів. Спробуйте зрозуміти текст, незважаючи на невідомі слова.

Ми вважаємо, що специфіка навчання аудіювання студентів, що вивчають іноземну мову як другу спеціальність, зумовлює необхідність формувати у них:

- 1) аудитивну здогадку, що сприяє розкриттю значень невивчених слів та поповненню потенційного словникового запасу студентів;
- 2) навички сприймати основний зміст тексту, незважаючи на незнайомі слова та не зупиняючись на них або тих словах, що не впливають на загальне розуміння змісту;
- 3) уміння і навички, спрямовані на отримання спеціальної інформації, що міститься в повідомленні.

Таким чином, аналізуючи й узагальнюючи результати конкретних спеціальних досліджень, а також досвід навчання студентів, що вивчають англійську мову як другу

спеціальність, можна зробити такі висновки щодо особливостей змісту навчання аудіювання студентів:

1) навчання студентів сприймати іноземну мову на слух має відбуватись в умовах, що наближаються до реальних. За допомогою вправ і текстів студентів потрібно поступово готувати до аудіювання, наближеного до реальних умов, тобто з першого прослуховування тексту, що подається в нормальному темпі й різними голосами;

2) тексти мають бути доступними для студентів цієї спеціальності і добиратись з урахуванням поступового збільшення труднощів: спочатку використовується відомий мовний матеріал, що ґрунтується на активному запасі слів, пізніше – на активному і пасивному, нарешті, – на активному, пасивному і потенційному;

3) студентів потрібно навчати розуміти на слух мовлення, що містить невідому лексику. До текстів для аудіювання можна залучати незначний відсоток невідомої лексики, про значення якої важко здогадатись. При цьому потрібно дотримуватись таких вимог щодо лексичного матеріалу текстів: невідомі слова повинні мати другорядне, найменш інформативне значення в реченні і рівномірно розміщуватись в тексті;

4) необхідно враховувати функції аудитивних вправ у структурній організації занять з іноземної мови як другої спеціальності для того, щоб забезпечити послідовність підготовчих завдань до вправ, що передбачають розвиток різних видів мовленнєвої діяльності, не обмежуючись лише аудіюванням;

5) необхідно, щоб в одній вправі чи серії вправ відповідна лексика і граматичні конструкції достатньо часто повторювались, що забезпечило б ефективне засвоєння відповідного мовного матеріалу та сприяло б більш результативному аудіюванню;

6) обсяг тексту має збільшуватись поступово; на початку навчання рекомендуємо використовувати текст тривалістю звучання до однієї хвилини, а наприкінці першого етапу і на початку другого – 2,5 – 3 хвилини;

7) рекомендуємо дотримуватись певної послідовності пред'явлення текстів (відповідно до труднощів сприймання): спочатку – фабульний монологічний текст, потім – фабульний монологічний текст з елементами діалогу, пізніше – нефабульний монолог-розповідь, нефабульний монолог-розповідь з елементами діалогу, після цього – описовий монологічний текст і, нарешті, діалог;

8) тексти для аудіювання мають бути ідейно спрямованими, змістовними (інформативними), цікавими, пов'язаними з першою спеціальністю студентів (українська мова, історія тощо), інакше втрачається інтерес студентів до самого процесу прослуховування інформації, а, відтак, і сама мотивація необхідності оволодіння цим видом мовленнєвої діяльності;

9) темп пред'явлення аудіотекстів повинен бути доступним для слухачів і відповідати нормальному темпу мовлення. Щоб студенти могли поступово звикнути до природного потоку іноземного мовлення, його своєрідного ритму й мелодії, на першому етапі доцільно робити паузи між окремими фразами чи частинами складного речення;

10) паралельно з аудіюванням доцільно формувати у студентів всі інші навички мовленнєвої діяльності (говоріння, читання та письма) на тому ж самому мовному матеріалі.

Отже, розвиток навичок аудіювання в умовах навчання англійської мови як другої спеціальності – досить складний процес, що зумовлюється психологією сприйняття мовлення на слух та ускладнюється недостатністю аудиторного навчального часу для систематичного тренування студентів у цьому виді мовленнєвої

діяльності. Під час формування навичок аудіювання зазначеної категорії студентів найважливішим вважаємо враховувати: необхідність паралельно-комплексного формування навичок усіх видів мовленнєвої діяльності на одному мовному матеріалі; взаємодію підготовчих мовних і мовленнєвих вправ, їх дозування і послідовність виконання; поступове збільшення труднощів, що забезпечує адекватність рівня вправ на різних етапах навчання рівню мовною підготовленості студентів; доцільність систематичного розвитку словотворчої здогадки студентів; міжпредметні зв'язки з першою спеціальністю під час відбору аудитивного матеріалу та складання відповідних вправ, що значно сприятиме підвищенню мотивації студентів.

Література

1. Елухіна Н. В. Обучение аудированию в русле коммуникативно-ориентированной методики / Н. В. Елухіна // Иностранные языки в школе. – 2009. – № 2. – С. 28 – 36.
2. Кулиш Л. Ю. Психолінгвістическіе аспекты восприятия устной иноязычной речи : монографія / Л. Ю. Кулиш. – Киев, 2002. – 208 с.
3. Лapidус Б. А. Интенсификация процесса обучения иноязычной устной речи (пути и приемы) : монографія / Б. А. Лapidус. – Москва, 1970. – 127 с.
4. Черниш В. В. Навчання англomовного читання та аудіювання із застосуванням аудіокнижок художніх творів : автореф. дис. канд. пед. наук / В. В. Черниш. – К., 2001. – 21 с.

Туркина Лариса

ОСОБЕННОСТИ СОДЕРЖАНИЯ ОБУЧЕНИЯ АУДИРОВАНИЮ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА КАК ВТОРОЙ СПЕЦИАЛЬНОСТИ

Резюме

В статье предлагаются результаты изучения содержания обучения английскому языку как второй специальности в сфере аудирования. Определяются критерии отбора аудитивного материала, приводятся примеры разных видов упражнений для формирования соответствующих навыков, а также модель работы с фономатериалом; формулируются особенности содержания обучения аудированию английского языка как второй специальности.

Ключевые слова: аудитивная словообразовательная догадка, критерии отбора аудитивного материала, модель работы с фономатериалом, аудитивные упражнения, подготовительные задания для аудирования, пассивный, активный словарь студентов, устный пассив студентов, содержание обучения аудированию, английский язык как вторая специальность.

Larysa Turkina

THE PECULIARITIES OF THE CONTENTS OF TEACHING FOREIGN LANGUAGES LISTENING AS A SECOND SPECIALITY

Summary

The article deals with the research results of the contents of teaching English as a second speciality in the sphere of listening. The criteria of listening material choice are determined, different types of exercises for forming listening skills as well as the model of working with listening material are suggested, the peculiarities of the contents of teaching listening while studying English as a second speciality are formulated.

Key words: listening word-building prompt, the criteria of listening material choice, the model of working with listening material, the exercises for forming listening skills, pre-listening tasks, the passive, active students' vocabulary, the students' oral passive vocabulary, the contents of teaching listening.